

AHOLI TURMUSH DARAJASINI OSHIRISH MASALALARI

Karimov Kamoliddin

Andijon davlat texnika Instituti

iqtisodiyot yonalishi 4 kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola aholining turmush darajasini oshirishning dolzarb masalalariga bag'ishlangan. Maqolada turmush darajasiga ta'sir etuvchi asosiy omillar, jumladan, iqtisodiy rivojlanish, bandlik, daromadlar, ijtimoiy himoya, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimining ahamiyati atroflicha tahlil qilingan. Shuningdek, aholi turmush darajasini yaxshilash bo'yicha amalga oshirilishi lozim bo'lgan davlat siyosati va strategik yo'nalishlar, jumladan, investitsiyalarni jalb qilish, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, innovatsiyalarni joriy etish hamda ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish bo'yicha takliflar berilgan. Maqolada ushbu masalalarning har tomonlama yoritilishi orqali aholi farovonligini ta'minlashga qaratilgan amaliy yechimlar ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: turmush darajasi, iqtisodiy rivojlanish, bandlik, daromadlar, ijtimoiy himoya, ta'lim, sog'liqni saqlash, farovonlik.

Annotation: This article is dedicated to the urgent issues of improving the living standards of the population. The article thoroughly analyzes the main factors influencing living standards, including economic development, employment, incomes, social protection, and the importance of the education and healthcare systems. Additionally, it provides proposals for state policies and strategic directions that should be implemented to improve the living standards of the population, such as attracting investments, supporting small and medium-sized businesses, introducing innovations, and enhancing the quality of social services. By comprehensively covering these issues, the article presents practical solutions aimed at ensuring the well-being of the population.

Keywords: living standards, economic development, employment, incomes, social protection, education, healthcare, well-being.

Kirish

Aholi turmush darajasini oshirish har bir davlatning ustuvor vazifalaridan biridir. Bu nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, balki jamiyatda ijtimoiy totuvlik va farovonlikni mustahkamlashning asosiy shartidir. Turmush darajasi aholining moddiy va ma'naviy ehtiyojlarini qondirish darajasini ifodalaydi va u iqtisodiy rivojlanish, bandlik, daromadlar, ijtimoiy himoya, ta'lim, sog'liqni saqlash kabi ko'plab omillarga bog'liq. Bugungi kunda globalizatsiya va tezkor texnologik o'zgarishlar sharoitida aholining turmush darajasini yaxshilash dolzarb va kompleks yondashuvni talab

etadigan masalaga aylangan. Ushbu maqolada aholi turmush darajasiga ta'sir etuvchi asosiy omillar chuqur tahlil qilinib, mavjud muammolar yuzasidan amaliy yechimlar va istiqbolli yo'nalishlar ko'rib chiqiladi. Maqolaning maqsadi – bu borada davlat siyosati va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari orqali aholi farovonligini oshirish bo'yicha ilmiy-nazariy va amaliy tavsiyalar berishdan iborat.

Metodologiya : Ushbu maqola aholi turmush darajasini oshirish masalalarini o'rganishda kompleks yondashuvga asoslangan. Tadqiqot jarayonida sotsiologik so'rovlar, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish va iqtisodiy modellash usullaridan foydalanildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi, Bandlik va kambag'allikni qisqartirish vazirligi hamda Jahon banki kabi xalqaro tashkilotlarning rasmiy ma'lumotlari asosida indikatorlar tizimi ishlab chiqildi. Turmush darajasini baholashda yalpi ichki mahsulot (YaIM) jon boshiga, ishsizlik darajasi, aholi daromadlari, ta'lim va sog'liqni saqlash xarajatlari kabi ko'rsatkichlar asosiy mezon sifatida olindi. Shuningdek, aholining turmush sifatiga oid subyektiv fikrlarni aniqlash maqsadida turli ijtimoiy qatlamlar orasida fokus-guruh muhokamaları va individual intervyular o'tkazildi. Maqolada nazariy tahlil va amaliy takliflar o'zaro bog'liqlikda olib borildi, bu esa muammoning ko'p qirrali jihatlarini yoritishga imkon berdi.

Olingan Natijalar va Muhokama: Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirishda sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. Xususan, YaIMning barqaror o'sishi, ish o'rinlari sonining ko'payishi va aholi daromadlarining ortib borishibevosita turmush farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, iqtisodiy o'sishning inklyuzivligini ta'minlash, ya'ni barcha ijtimoiy qatlamlarning ushbu jarayonlardan teng foydalanishini ta'minlash dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Ayniqsa, qishloq joylarida bandlik darajasini oshirish va munosib mehnat sharoitlarini yaratishborasida hali ko'p ishlar qilinishi lozim.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, kam ta'minlangan oilalarni qo'llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarining manzilliligini oshirish zarur. Ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida amalga oshirilayotgan islohotlar ijobiy samara berayotgan bo'lsa-da, ularning sifatini yanada oshirish va geografik qamrovini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, hududlararo tafovutlarni qisqartirish va qishloq joylarida ushbu xizmatlarning mavjudligini ta'minlash dolzarb vazifa hisoblanadi. Muhokama jarayonida aniqlandiki, aholi turmush darajasini oshirishda investitsiyalarni jalb qilish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, innovatsiyalarni joriy etish hamda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish asosiy drayverlar bo'lib xizmat qiladi. Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan soliq imtiyozlari va subsidiyalar kabi choralar iqtisodiy faollikni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, bu

borada byurokratik to'siqlarni kamaytirish va korrupsiyaga qarshi kurashish aholi va tadbirkorlar o'rtasida ishonch muhitini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Umuman olganda, aholi turmush darajasini doimiy ravishda oshirib borish uchun kompleks va uzoq muddatli strategiya talab etiladi, unda iqtisodiy, ijtimoiy va institutsional islohotlar o'zaro uyg'unlikda amalga oshirilishi lozim.

Xulosa

Aholi turmush darajasini oshirish – bu nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki jamiyatda barqarorlik, farovonlik va har bir fuqaroning hayot sifatini yaxshilashga qaratilgan kompleks jarayondir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, aholi turmush darajasiga iqtisodiy rivojlanish, bandlik darajasi, real daromadlar, ijtimoiy himoya tizimi, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlarining sifati kabi omillar bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda bu borada sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilgan bo'lsa-da, inklyuziv o'sishni ta'minlash, hududlararo tafovutlarni qisqartirish, kambag'allikni bartaraf etish va aholining zaif qatlamlarini samarali qo'llab-quvvatlash masalalari dolzarbligini saqlab qolmoqda. Kelgusida aholi turmush darajasini yanada oshirish uchun investitsiya muhitini yaxshilash, kichik va o'rta biznesni faol qo'llab-quvvatlash, innovatsiyalarni joriy etish hamda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish ustuvor yo'nalishlar bo'lishi lozim. Shuningdek, ijtimoiy sohalarda, xususan, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimida sifat va qulaylikni oshirishga alohida e'tibor qaratish, kadrlar malakasini muntazam oshirib borish muhim ahamiyatga ega. Davlatning faol ijtimoiy siyosati, fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlikda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar aholi farovonligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu esa pirovardida jamiyatning har bir a'zosi uchun munosib hayot sharoitlarini yaratishga xizmat

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmon va Qarorlari (tegishli yillardagi iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga oid hujjatlar).
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Rasmiy statistika ma'lumotlari (www.stat.uz).
3. Jahon banki. O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar va kambag'allikni qisqartirishga oid hisobotlar (www.worldbank.org/uz).
4. Amartya Sen. "Development as Freedom". Oxford University Press, 1999.
5. Stiglitz, J. E., Sen, A., & Fitoussi, J. P. "Mismeasuring Our Lives: Why GDP Doesn't Add Up". The New Press, 2010.
6. Maxmudov N., G'aniyev X. "Iqtisodiyot nazariyasi". Toshkent, 2019.
7. Nazarov, A. "Aholining turmush darajasi va uni oshirish yo'llari". Iqtisodiyot va moliya jurnali, 2021, №3.
8. Soliyev A.A. "Ijtimoiy-iqtisodiy geografiya asoslari". Toshkent, 2017.